

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ
2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Величковського Руслана Владиславовича «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики», представленої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 054 Соціологія

Витяг

з протоколу № 6 міжкафедрального наукового семінару
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
від 24 червня 2025 року

ПРИСУТНІ: Усі члени наукового семінару.

ГОЛОВУЮЧИЙ: Шевцов С.В., д-р філос. наук, проф., професор кафедри філософії (заступник голови семінару).

СЕКРЕТАР: Вершина В.А., канд. філос. наук, доц., доцент кафедри філософії.

Присутні: д-р політ. наук, проф. Кривошеїн В.В.; д-р філос. наук, проф. Шевцов С.В.; канд. філос. наук, доц. Вершина В.А.; канд. соціол. наук, доц. Бойко В.А.; д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. Бродецька Ю.Ю.; д-р політ. наук, проф. Висоцький О.Ю.; канд. політ. наук, доц. Головка І.К.; д-р політ. наук, проф. Іщенко І.В.; д-р філос. наук, проф. Кулик О.В.; д-р соціол. наук, доц. Ніколенко В.В.; д-р філос.н., проф. Окороков В.Б.; д-р філос. наук, проф. Павлова Т.С., канд. політ. наук, доц. Петров П.Г.; д-р політ. наук, проф. Ставченко С.В.; д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. Ходус О.В.; д-р філос. наук, доц. Шаталович О.М.; д-р політ. наук, проф. Шуліка А.А.; канд. політ. наук, доц. Щербак В.М.

Запрошені: Величковський Р.В. (здобувач).

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи Величковського Руслана Владиславовича, представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 054 Соціологія.

Тема дисертації: «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики» затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара 18.11.2021 р. (протокол № 05).

Науковий керівник: д-р політ. наук, проф. **Кривошеїн В.В.** (23.00.01 – теорія та історія політичної науки).

Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою програмою «Соціологія» зі спеціальності 054 Соціологія. (Сертифікат про акредитацію освітньої програми № 16423, дійсний до 24.06.2026 р.)

СЛУХАЛИ:

Обговорення дисертації аспіранта 4-го курсу Величковського Руслана Владиславовича на тему: «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 054 Соціологія.

Перевірку на плагіат здійснювала комісія у складі: канд. філос. наук, доц., доцент кафедри філософії Вершина В.А.; канд. політ. наук, доц., доцент кафедри міжнародних відносин Петров П.Г.; канд. соціол. наук, доц., доцент кафедри політології, соціології та публічного управління Гудзенко О.З. За результатами перевірки дисертаційної роботи на плагіат програмою «Strike Plagiarism» зроблено висновок: дисертаційна робота Величковського Р.В. має достатній рівень унікальності (94 %) і може бути допущена до захисту.

Роботу було розглянуто двома фаховими-експертами: д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. **О.В. Ходус** (09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії; 22.00.01 – теорія та історія соціології); канд. соціол. наук, доц. **В.А. Бойко** (22.00.01 – теорія та історія соціології).

Робота виконана на 282 сторінках і містить такі складові частини: анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки. Для викладення основних положень дисертації, що розглядається, слово надається аспіранту Р.В. Величковському. Будь-ласка, регламент виступу – до 20 хвилин.

Аспірант Р.В. Величковський:

Шановний головуєчий, шановні члени міжкафедрального семінару!

Представляю дисертаційне дослідження на тему: «**Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики**». Робота виконана на кафедрі політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий керівник – доктор політичних наук, професор Кривошеїн Віталій Володимирович. **Актуальність теми** дослідження обумовлена тим, що сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсифікацією процесів медіатизації, які пронизують усі сфери соціального життя. Особливої ваги набуває вплив медіа, передусім соціальних мереж та онлайн-платформ, на конструювання політичної реальності, формування громадської думки, трансформацію інститутів влади та громадянського

суспільства. Ця проблематика набуває виняткової актуальності для України, яка перебуває в умовах складних суспільно-політичних трансформацій, пошуку власної ідентичності, протистояння зовнішнім загрозам в умовах гібридної та інформаційної війни. Відтак, вивчення механізмів та наслідків впливу медіатизації політики на конструювання та відтворення соціального порядку в Україні становить не лише теоретичний, а й практичний інтерес.

Мета роботи полягає у розкритті комплексного впливу медіатизації політики на конструювання та відтворення соціального порядку в сучасній Україні.

Реалізація мети забезпечується виконанням таких завдань:

- розкрити сутність та зміст понять «медіатизація політики» та «соціальний порядок» у контексті сучасних соціологічних та політологічних теорій;
- виокремити та систематизувати основні теоретико-методологічні підходи до вивчення впливу медіа на політичні та соціальні процеси;
- розробити комплексну методологію дослідження медіатизації політики в Україні, що поєднує кількісні та якісні методи аналізу;
- ідентифікувати та охарактеризувати основні виміри та прояви медіатизації соціально-політичної сфери України;
- визначити роль соціальних медіа у політичних процесах України;
- розкрити механізми впливу медіатизації політичної сфери на трансформацію інститутів влади та громадянського суспільства в Україні;
- прослідкувати, як медіатизація політичного дискурсу впливає на формування та відтворення соціальних норм і цінностей в Україні;
- виокремити чинники конструювання та відтворення соціального порядку в Україні в умовах медіатизації політики;
- сформулювати практичні рекомендації щодо ефективного управління процесами медіатизації в інтересах сталого розвитку українського суспільства та зміцнення національної безпеки.

Об'єктом дослідження виступають комунікативні практики та суспільні відносини, що трансформуються в Україні в умовах медіатизації політики.

Предметом дослідження є механізми та наслідки впливу медіатизації політики на конструювання та відтворення соціального порядку в сучасному українському суспільстві.

Теоретико-методологічний інструментарій дисертації охоплює широкий спектр наукових праць, що закладають підґрунтя для розуміння сутності інформаційного суспільства, ролі медіа в політичних процесах, механізмів конструювання соціальної реальності. Використано праці класиків теорії інформаційного та мережевого суспільства (Д. Белл, Й. Масуда, Е. Тоффлер, М. Кастельс), концепції медіатизації (С. Хьявард, Ф. Ессер, Є. Стрьомбек), акторно-мережеву теорію (Б. Латур), конструктивістський підхід (П. Бергер, Т. Лукман), інструментарій критичного дискурс-аналізу (Н. Феркло, Т. ван Дейк, Р. Водак), теорію встановлення порядку денного (М. Мак-Комбс, Д. Шоу), теорію використання та задоволення, а також роботи українських дослідників.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українській соціологічній науці здійснено комплексний, системний аналіз впливу медіатизації

політики на конструювання та відтворення соціального порядку в Україні, з урахуванням специфіки гібридної війни, постколоніального транзиту, цифрової нерівності та особливостей національного медіаландшафту.

Вперше:

- Встановлено, що медіатизація політичного дискурсу в Україні сприяє трансформації соціальних норм та цінностей через вплив на конструювання «спільного знання», емоційне зараження, алгоритмічне посилення, формування наративів та фреймів, трансляцію певних моделей поведінки та ідентичностей.
- Емпірично доведено на прикладі конкретних кейсів (ставлення до мови, гендерних ролей, корупції, волонтерства), що медіатизація не лише відображає, але й активно формує соціальні норми та цінності в Україні.
- Розроблена авторська модель впливу медіатизації, яка візуалізує та систематизує взаємозв'язок трьох ключових рівнів, залучених до процесу трансформації соціального порядку: медіа-ландшафту, політичної комунікації та соціального порядку.
- Розкрито специфіку впливу медіатизації на антикорупційний дискурс, виокремлено прокорупційні наративи, що циркулюють в українському медіапросторі.
- Створено оригінальний кодифікатор для контент-аналізу медіаповідомлень, що дозволяє фіксувати як формальні, так і змістовні характеристики політичного дискурсу.

Удосконалено:

- Теоретико-методологічні підходи до вивчення медіатизації політики шляхом інтеграції різних теоретичних перспектив в єдину концептуальну рамку.
- Розуміння сутності та змісту понять «медіатизація політики» та «соціальний порядок», їх взаємозв'язку та взаємовпливу в сучасному українському суспільстві.
- Методику дослідження медіатизації політичної сфери в Україні, шляхом поєднання кількісних та якісних методів.

Набули подальшого розвитку:

- Положення щодо ролі медіа у формуванні політичної культури, політичної участі та громадянської активності в умовах медіатизації.
- Підходи до вивчення впливу соціальних медіа на політичні процеси в Україні, зокрема, під час Євромайдану, Революції Гідності та в умовах російсько-української війни.

Розроблений кодифікатор для контент-аналізу дозволив нам зафіксувати не лише частоту згадування певних тем чи акторів, але й емоційну тональність повідомлень, наявність ознак маніпуляцій, використання "мови ворожнечі", що є надзвичайно важливим в умовах інформаційної війни. За допомогою цього інструменту ми, зокрема, проаналізували 497 унікальних дописів/сюжетів у провідних українських інтернет-виданнях та Telegram-каналах за період з жовтня 2021 року по травень 2024 року.

Особлива увага в дисертації приділена вивченню механізмів впливу медіатизації на конструювання соціальної реальності. Розроблена авторська модель візуалізує взаємозв'язок трьох ключових рівнів: медіа-ландшафту (з його традиційними та новими медіа, алгоритмами), політичної комунікації (зі зміною природи інформування, появою нових акторів) та соціального порядку (з його нормами, цінностями, інститутами). Ця модель – не просто схема, а інструмент для розуміння того, як зміни на одному рівні неминуче трансформують інші.

Важливим результатом дослідження є емпіричне підтвердження того, що медіа не лише відображають, але й активно формують соціальні норми та цінності. Ми проаналізували конкретні кейси: ставлення до мови, гендерних ролей, корупції, волонтерства.

Наприклад, аналіз контенту новинних Telegram-каналів та інтернет-видань чітко показав, як після 24 лютого 2022 року мовне питання перестало бути предметом політичних дискусій, а перетворилося на символ національної ідентичності та опору. Медіа не просто фіксували цю зміну, а й активно сприяли їй, використовуючи емоційно забарвлену лексику, транслюючи певні наративи, створюючи нові мовні звороти.

Окрім того, в дисертації запропоновано авторську типологію нових акторів у медіатизованому політичному просторі України. Це, зокрема:

1. Цифрові інфлюенсери (блогери, лідери думок).
2. Громадянські журналісти.
3. Онлайн-спільноти.
4. Мережеві рухи.
5. "Фабрики тролів" та боти.

Ця типологія дозволяє систематизувати різноманіття нових суб'єктів політичної комунікації, що з'явилися завдяки медіатизації.

Особливу увагу в роботі приділено емоціоналізації політичного дискурсу. Наші дослідження, що спираються, зокрема, на контент-аналіз Telegram-каналів, підтверджують концептуальні засади "культури страху" Френка Фуреді та розвивають теорію "суспільства ризику" Ульріха Бека. Ми показали, як емоційне зараження, алгоритмічне посилення, формування наративів та фреймів стають інструментами конструювання соціальної реальності в умовах війни та невизначеності.

Наприклад, ми зафіксували, як після початку повномасштабного вторгнення різко зросла частка негативно забарвлених публікацій, особливо в темах, пов'язаних з війною. Але справа не лише в об'єктивному відображенні трагічних подій. Аналіз показує, що медіа свідомо чи несвідомо використовують емоційну тональність як інструмент впливу на аудиторію, мобілізації суспільства, формування колективної ідентичності.

Окремим напрямом дослідження, що заслуговує на особливу увагу, стало вивчення специфіки впливу медіатизації на антикорупційний дискурс в Україні. Ми не лише констатували наявність цієї проблеми в медіапросторі, але й спробували розкрити механізми, за допомогою яких медіа можуть як сприяти боротьбі з корупцією, так

і, навпаки, *нормалізувати* її, підривати довіру до антикорупційних інституцій. На основі аналізу контенту первинних та вторинних емпіричних даних з провідних українських медіа-платформ, ми виявили, що поряд із антикорупційними наративами, активно циркулюють і *прокорупційні*, що маскуються під "об'єктивну критику" або "загальноприйнятні практики".

У зв'язку з цим, було розроблено авторську класифікацію прокорупційних наративів, що дозволяє систематизувати та ідентифікувати ці приховані смисли. До цієї класифікації, зокрема, увійшли такі наративи:

- Релятивізація корупції: коли корупція подається як невід'ємна частина української культури, як "традиційний" спосіб вирішення проблем.
- Виправдання корупції: коли корупційні дії пояснюються "об'єктивними обставинами", "низькими зарплатами" чи "недосконалістю системи".
- Героїзація корупціонерів: коли створюються позитивні образи "успішних людей", які "вміють жити" та "вирішувати питання".
- Знецінення боротьби з корупцією: коли поширюється наратив про "безглуздість" боротьби, "неможливість" її подолання, або коли ця боротьба представляється як "політичне переслідування".

Виявлення та класифікація цих наративів є важливим кроком для розробки ефективних стратегій протидії прокорупційній пропаганді та формування в суспільстві нульової толерантності до корупції. Адже, як свідчить наше дослідження, медіатизація створює не лише можливості для боротьби з корупцією (через викриття корупційних схем, посилення громадського контролю), але й ризики її нормалізації та легітимації через поширення відповідних наративів.

Таким чином, дисертаційне дослідження дозволило досягти поставленої мети та отримати нові наукові результати, що мають теоретичне та практичне значення. Розроблена комплексна методологія дослідження медіатизації політики, виявлені специфічні чинники та прояви цього процесу в Україні, а також механізми його впливу на конструювання та відтворення соціального порядку, можуть бути використані для подальших наукових розвідок у цій сфері, а також для розробки державної політики у сфері інформаційної безпеки, медіарегулювання та розвитку громадянського суспільства.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що вони можуть бути використані для розробки та вдосконалення державної політики у сфері інформаційної безпеки, медіарегулювання, розвитку громадянського суспільства в Україні. Сформульовані висновки та рекомендації можуть бути корисними для органів державної влади, політичних партій, громадських організацій, медіа, журналістів, експертів. Результати дослідження також можуть бути використані в навчальному процесі.

Апробація результатів дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри політології, соціології та публічного управління, а також були оприлюднені на VI, VIII, IX Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Придніпровські соціологічні читання» та VIII Міжнародній науковій конференції «Сучасна війна: гуманітарний аспект».

Публікації. Положення дисертації відображено в 3 наукових публікаціях, із них три – у виданнях, які входять до переліку наукових фахових видань України, чотири – у тезах доповідей на наукових конференціях.

Дякую за увагу, колеги. Готовий відповісти на ваші запитання.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

Д-р політ. наук, проф. С.В. Ставченко: Охарактеризуйте, будь ласка, в чому полягає комплексний вплив медіатизації політики на конструювання та відтворення соціального порядку в сучасній Україні?

Аспірант Р.В. Величковський: Комплексність полягає у сукупності структурних змін (фрагментація аудиторії, поляризація), трансформації характеру комунікації (знеособлення, домінування онлайн), появи нових форм соціальної активності (онлайн-активізм, гібридні рухи) та розмиванні меж між приватним і публічним, що разом формує нову соціально-політичну реальність.

Д-р політ. наук, проф. А.А. Шуліка: Наскільки актуальним є поняття фактчекінгу для сучасної політики?

Аспірант Р.В. Величковський: Фактчекінг є надзвичайно актуальним, оскільки виступає інструментом протидії дезінформації та маніпуляціям, підвищує відповідальність політиків та сприяє формуванню довіри до якісних ЗМІ, що є критично важливим для стабільності соціального порядку.

Канд. соціол. наук, доц. В.А. Бойко: За якими критеріями Ви обирали медіа для емпіричного аналізу?

Аспірант Р.В. Величковський: Основними критеріями були популярність та охоплення аудиторії, що дозволило порівняти вплив провідних видань, а також доступність архівних матеріалів за досліджуваній період (2021-2024 рр.), що забезпечило можливість простежити динаміку змін у контенті.

Д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. О.В. Ходус: Уточніть взаємозв'язок між поняттями «медіатизація», «медіатизація політики» та «соціальний порядок». Медіатизація політики — це умова чи механізм конструювання порядку?

Аспірант Р.В. Величковський: Медіатизація політики є одночасно і умовою (контекстом), в якій існує сучасна політика, і механізмом (інструментом), через який відбувається її трансформація та конструювання соціального порядку. Це двоєдиний процес, де медіа формують середовище і водночас виступають активним чинником змін.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Д-р політ. наук, проф. В.В. Кривошеїн:

Дякую, Сергію Вікторовичу. Шановні колеги, хочу висловитися щодо дисертації, яку ми сьогодні розглядаємо. Як засвідчила жвава дискусія, робота Руслана Владиславовича торкається надзвичайно актуальної та водночас складної, насиченої теми. Тут переплітаються такі багатогранні поняття, як соціальний порядок, конструювання, медіатизація та політика. Розібратися в такій складній сюжетній лінії буває непросто, однак хочу зазначити, що здобувач, на мою думку, успішно впорався із цим завданням і послідовно проводив свою дослідницьку лінію через

усю роботу. Можливо, в окремих моментах йому бракує відточеної чіткості міркувань, але я переконаний, що це прийде з досвідом, адже потенціал нашого здобувача є дуже значним і великим.

Хочу підкреслити, що Руслан Владиславович є випускником нашої кафедри та університету за спеціальністю «Соціологія». Він цілеспрямовано йшов цим шляхом: бакалаврат, магістратура, і тепер — докторантура. Проблематика, яку ми сьогодні обговорюємо, є для нього наскрізною, він займався нею ще зі студентських років, що свідчить про глибоке та системне занурення в тему.

Практична цінність роботи є очевидною. В сьогоднішніх умовах, коли процеси медіатизації загострюються воєнним станом, а в майбутньому на нас чекає післявоєнна розбудова та поживавлення політичних процесів, ця інформація буде надзвичайно корисною для всіх учасників політичного життя. Крім того, емпіричні дані, які здобувач вводить у науковий обіг, є цінними для освітнього процесу. Це і антикорупційна проблематика, яка може бути корисною у відповідних дисциплінах, і гендерні студії, і багато інших питань, що сьогодні є надзвичайно актуальними. Ця інформація сприятиме формуванню сучасного наукового дискурсу з цих проблем.

Хочу також зазначити, що апробація результатів дисертаційного дослідження відбулася належним чином. Ми маємо три публікації у фахових виданнях України за спеціальністю «Соціологія», а також чотири опубліковані тези доповідей на конференціях. Це є достатньою підставою для виходу на захист і свідчить про виконання всіх необхідних вимог.

Тому я закликаю шановних колег підтримати цю роботу і рекомендувати дисертацію Величковського Руслана Владиславовича до захисту. Дякую.

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-РЕЦЕНЗЕНТІВ:

Д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. О.В. Ходус:

Дякую. Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи Руслана Владиславовича Величковського дає всі підстави стверджувати, що заявлене автором дослідницьке завдання, яке полягає у намаганні встановити вплив медіатизації на конструювання і відтворення соціального порядку в сучасній Україні, було реалізовано. Це, безумовно, відображено в позиціях наукової новизни.

У першому розділі здобувач ретельно, навіть надмірно ретельно, операціоналізує концепції, пропонуючи власне розуміння базових для своєї роботи понять. Мені імпонує, що автор не просто перераховує наявний корпус теорій, а переосмислює їх потенціал, здійснюючи раціональну реконструкцію, зокрема, конструктивістської дослідницької програми. Це логічно, враховуючи назву роботи. Інструментальні можливості соціального конструктивізму здобувач доводить впевнено та аргументовано, описуючи, як саме медіа конструюють українську реальність: хто є агентами конструювання, як змінюється політична комунікація та моделі громадської участі, особливо в екстремальних умовах війни.

У другому і третьому розділах здобувач послідовно розкриває свою авторську позицію, переходячи від абстрактних тверджень до конкретного дослідження на прикладі українських реалій. Дисертація має виражену практичну спрямованість,

оскільки емпірично доводить, як під впливом медійних наративів формуються моделі поведінки та маркери ідентичності. Аналізуються кейси ставлення до мови, гендерних ролей, корупції, волонтерства.

Коли автор заявляє про розробку комплексної методології, це не просто декларація. У роботі представлена розроблена модель впливу медіатизації, що описує медіа-ландшафт, рівень політичної комунікації та соціального порядку. Хоча мені б хотілось більше операціоналізації поняття соціального порядку у зв'язку з медіатизацією. Автору вдалося не лише зафіксувати ключові механізми впливу медіа, а й довести, як вони працюють на конкретних прикладах, наприклад, в організації антикорупційного дискурсу.

Загалом, представлена до захисту дисертаційна робота справляє позитивне враження. Це повноцінне, завершене теоретичне дослідження, що вирішує актуальну науково-практичну проблему. Робота відповідає всім формальним вимогам і, на мій погляд, може бути рекомендована до захисту. Дякую.

Канд. соціол. наук, доц. В.А. Бойко:

Дякую. Робота справляє позитивне враження, є змістовною та ґрунтовною. Вона охоплює багато проблемних питань, які сьогодні є надзвичайно актуальними для українського суспільства, політичного та медіаполя. Тема є актуальною як в онтологічній, так і в ґносеологічній площинах.

Робота має логічну структуру, що сприяє реалізації поставленої мети. Автор провів аналіз широкого спектра теоретичних концепцій — від класичних моделей до сучасних підходів, таких як теорія медіалогіки та концепція м'якої сили. Цей ретроспективний і водночас сучасний аналіз дозволив глибоко розкрити феномен медіатизації. Інтеграція різних теоретичних перспектив лягла в основу розробленої авторської моделі впливу медіатизації, яку ми бачили на презентації. Вона візуалізує взаємозв'язок трьох ключових рівнів: медіа-ландшафту, політичної комунікації та соціального порядку. На інституційному рівні автор вдало фіксує як формальні, так і неформальні інститути.

Особливу увагу приділено дослідженню впливу медіа на формування порядку денного в умовах інформаційної війни, де медіа стають інструментом маніпуляції та пропаганди. Ця теоретична основа логічно переходить в емпіричну складову. Я хочу особливо відзначити, що ця частина роботи виконана на високому рівні. Здобувач обрав метод аналізу документів, поєднавши кількісну (контент-аналіз) та якісну (традиційний аналіз) стратегії. Розроблений ним кодифікатор, що містить 22 параметри, є фаховим та обґрунтованим. Він охоплює як формальні, так і змістовні характеристики, включаючи аналіз наративів, фреймів, мови ворожнечі, маніпулятивних технік.

Результати власного дослідження автор дуже вдало підкріплює вторинною соціологічною інформацією, що значно покращує роботу та робить емпіричні висновки більш вагомими. Вони логічно підтверджують та продовжують його теоретичні напрацювання. На основі аналізу сформульовано низку практичних рекомендацій, що заслуговують на увагу.

В цілому, робота Величковського Руслана Владиславовича має завершений характер, повністю розкриває обрану тему, відповідає всім вимогам і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. Дякую за увагу.

В ОБГОВОРЕННІ ДИСЕРТАЦІЇ Р.В. ВЕЛИЧКОВСЬКОГО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Головуючий семінару, д-р філос. наук, проф. Шевцов С.В., який, модеруючи засідання, звернув увагу на важливість чіткого визначення наукового доробку попередників, обґрунтування застосування кожного методу та відповідального використання ключових понять, таких як «деконструкція». Він підкреслив актуальність та глибину теми, яка закладає основи для розуміння нової соціальної реальності.

Науковий керівник, д-р політ. наук, проф. Кривошеїн В.В., який у своєму виступі позитивно оцінив роботу здобувача, відзначивши його системний підхід до дослідження, цілеспрямовану роботу над темою протягом кількох років, високу практичну цінність отриманих результатів, особливо в контексті воєнних та повоєнних викликів для України, а також належну апробацію та відповідність роботи всім формальним вимогам.

Рецензенти:

Д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. Ходус О.В. у своїй рецензії детально проаналізувала роботу, відзначивши її як повноцінне та завершене дослідження. Вона високо оцінила методологічну оптику автора, зокрема вдале застосування конструктивістського підходу, розроблену модель впливу медіатизації та глибокий аналіз конкретних кейсів (антикорупційний дискурс, мовне питання тощо). Водночас, вона висловила зауваження щодо необхідності більш чіткої операціоналізації взаємозв'язку ключових понять.

Канд. соціол. наук, доц. Бойко В.А. у своїй рецензії підкреслила ґрунтовність роботи та її актуальність. Особливо позитивно вона оцінила емпіричну складову дослідження: розроблений автором унікальний кодифікатор для контент-аналізу, вдале поєднання кількісної та якісної стратегій, а також підкріплення власних висновків вторинними соціологічними даними. Вона відзначила, що емпіричні результати логічно підтверджують та розширюють теоретичні напрацювання автора.

Учасники семінару, що ставили питання:

- **Д-р політ. наук, проф. Ставченко С.В.** поставив ключове питання щодо сутності комплексного впливу медіатизації на соціальний порядок, що дозволило здобувачу конкретизувати основні структурні та функціональні зміни, які він досліджував.

- **Д-р політ. наук, проф. Шуліка А.А.** акцентував увагу на практичному аспекті роботи, поставивши питання про роль та актуальність фактчекінгу в сучасній політиці.

Усі виступаючі відзначили високий теоретичний та практичний рівень дисертації, її беззаперечну актуальність, наукову новизну та обґрунтованість висновків, і одностайно підтримали рекомендацію роботи до захисту

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. В останні роки значно загострилась проблема впливу медіа на політичні процеси та соціальний порядок. Питання медіатизації політики та її наслідків для суспільства знаходиться у числі найбільш актуальних та пріоритетних напрямів досліджень сучасної соціологічної науки. Особливістю сучасного етапу розвитку медіа є стрімке поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій, соціальних мереж та онлайн-платформ, що призводить до трансформації традиційних форм політичної комунікації, участі та мобілізації громадян.

В умовах глобальних викликів, гібридних війн та інформаційних протистоянь, медіа стають не лише інструментом інформування, але й потужним чинником конструювання соціальної реальності, формування політичних ідентичностей, цінностей та норм. Саме тому перед наукою постає принципове завдання – запропонувати суспільству та державі дієві механізми адаптації до нових умов медіатизованого світу, мінімізації ризиків та використання потенціалу медіа для розвитку демократичного та відкритого суспільства.

Особливої актуальності ця проблема набуває в контексті сучасного українського суспільства, яке перебуває у стані трансформації, пошуку власної ідентичності та протистояння зовнішнім загрозам. Вивчення особливостей медіатизації політичної сфери в Україні, її впливу на конструювання та відтворення соціального порядку, а також розробка практичних рекомендацій щодо ефективного управління цими процесами є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку української держави та суспільства. Попри значний інтерес до теми медіатизації в зарубіжній науці, в українській політичній та соціологічній науці бракує комплексних досліджень, які б враховували специфіку українського контексту, зокрема, особливості національного медіаландшафту, політичної культури, а також вплив зовнішніх факторів, таких як російська інформаційна агресія.

Затвердження теми та плану дисертації. Тема дисертації затверджена Вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 05 від 18.11.2021 р.). Науковим керівником призначено д-ра політ. наук, проф. Кривошеїна Віталія Володимировича (23.00.01 – теорія та історія політичної науки).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара в межах наукових тем: «Українське суспільство в умовах цифрової трансформації: виклики, тенденції, можливості» (№ держреєстрації 0122U001290), «Особливості формування сталої (консолідованої) демократії в Україні: теоретико-методологічний, політикоінституційний та політико-комунікаційний виміри» (№ держреєстрації 0122U001332), а також відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науковотехнічних розробок, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 476 від 30.04.2024 р.

Публікації та особистий внесок здобувача. Постановка і вирішення всього комплексу завдань та публікація результатів дослідження здійснені автором самостійно. Основні положення, висновки й рекомендації дисертації апробовано на VI, VII та IX Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Придніпровські соціологічні читання», а також на VIII Міжнародній науковій конференції «Сучасна війна: гуманітарний аспект».

Результати дисертації висвітлено у 7 наукових публікаціях, із них: 3 – у виданнях, які входять до переліку наукових фахових видань України, 4 – у тезах / матеріалах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукова новизна отриманих результатів репрезентована такими положеннями:

Вперше:

- **встановлено**, що медіатизація політичного дискурсу в Україні сприяє трансформації соціальних норм та цінностей через вплив на конструювання «спільного знання», емоційне зараження, алгоритмічне посилення, формування наративів та фреймів, трансляцію певних моделей поведінки та ідентичностей;
- **емпірично доведено** на прикладі конкретних кейсів (ставлення до мови, гендерних ролей, корупції, волонтерства), що медіатизація не лише відображає, але й активно формує соціальні норми та цінності в Україні;
- **розроблено** авторську модель впливу медіатизації, яка візуалізує та систематизує взаємозв'язок трьох ключових рівнів, залучених до процесу трансформації соціального порядку: медіа-ландшафту, політичної комунікації та соціального порядку;
- **розкрито** специфіку впливу медіатизації на антикорупційний дискурс, що має як позитивні (підвищення обізнаності, посилення громадського контролю), так і негативні (нормалізація корупції, песимістичні наративи) ефекти, виокремлено прокорупційні наративи;
- **створено** кодифікатор для контент-аналізу медіаповідомлень, за допомогою якого стає можливим фіксувати не лише формальні характеристики контенту, але і його глибинний змістовний вимір.

Удосконалено:

- **теоретико-методологічні підходи** до вивчення медіатизації політики шляхом інтеграції різних теоретичних перспектив (конструктивістського підходу, критичного дискурс-аналізу, теорії встановлення порядку денного, теорії використання та задоволення) в єдину концептуальну рамку;
- **розуміння сутності та змісту понять** «медіатизація політики» та «соціальний порядок», їх взаємозв'язку та взаємовпливу в сучасному українському суспільстві, з урахуванням специфіки гібридної війни та цифрової нерівності;
- **методику дослідження медіатизації** політичної сфери в Україні, шляхом поєднання кількісних та якісних методів контент-аналізу медіа, аналізу статистичних даних та соціологічних опитувань.

Набули подальшого розвитку:

- **положення** щодо ролі медіа у формуванні політичної культури, політичної участі та громадянської активності в умовах медіатизації, зокрема, через аналіз впливу соціальних мереж на конструювання політичних ідентичностей, мобілізацію протестних рухів та формування громадської думки;
- **підходи до вивчення впливу** соціальних медіа на політичні процеси в Україні, зокрема, під час Євромайдану, Революції Гідності та в умовах російсько-української війни, з акцентом на аналізі механізмів поширення дезінформації, пропаганди, «мови ворожнечі» та маніпулятивних технологій.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації висновки, положення, рекомендації можуть бути використані органами державної влади, політичними партіями, громадськими організаціями, медіа для розробки та впровадження ефективних стратегій комунікації, управління інформаційними потоками, протидії дезінформації та маніпуляціям, забезпечення сталого розвитку українського суспільства в умовах медіатизації. Результати дослідження також можуть бути використані в освітньому процесі при викладанні соціологічних, політологічних, журналістських та комунікаційних дисциплін у закладах вищої освіти.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Величковський, Р. В. (2023). Особливості медіатизації соціально-політичної сфери новітнього українського суспільства. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 6 (1), 77-88. DOI: <https://doi.org/10.15421/342311>.

Величковський Р. В. (2024). Трансформація політичного дискурсу в умовах медіатизації: виклики для соціального порядку в Україні. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 7 (2), 124-134. DOI: <https://doi.org/10.15421/342451>.

Величковський, Р. (2024). Війна в Україні: порівняльний аналіз емоційної тональності Telegram-каналів і традиційних ЗМІ. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 27(6), 79-89. DOI: <https://doi.org/10.15421/1724115>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

Величковський Р. В. (2021). Інтегративні процеси та проблематика соціального порядку у розрізі ціннісних орієнтацій українського суспільства. *Збірка матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Придніпровські соціологічні читання»* (м. Дніпро, 1 жовтня 2021 року). Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 20-22.

Величковський Р. В. (2023). Дотримання норм академічної доброчесності в освітньому середовищі як передумова сталого соціального розвитку. *Придніпровські соціологічні читання: збірка матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 6 жовтня 2023 року). Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 97-100.

Величковський Р. В. (2024). Міждержавні відносини та суспільна пам'ять: роль культури у формуванні сучасних стереотипів та уявлень про супротивника. *VIII Міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба «Сучасна війна: гуманітарний аспект»*: збірник матеріалів, 24-25 травня 2024 року. Харків: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 249-253.

Величковський Р. В. (2024). Еволюція політики інформаційної безпеки в Україні: балансування індивідуальних прав та національних інтересів. *Збірка матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Придніпровські соціологічні читання»* (м. Дніпро, 18 жовтня 2024 року). Дніпро: Видавничо-поліграфічний дім «Формат А+», 60-62.

Дисертація Руслана Владиславовича Величковського на тему «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики» є самостійним науковим дослідженням. За ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів рукопис відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії.

УХВАЛИЛИ:

1. Підготовлена аспірантом кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара дисертація Величковського Руслана Владиславовича на тему «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики» є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання у галузі соціології. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 44 від 12.01.2022 р.
2. Рекомендувати дисертаційну роботу Величковського Руслана Владиславовича на тему «Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики» до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 054 Соціологія.
3. Клопотати перед Вченою радою університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 054 Соціологія у такому складі:

ВІДОМОСТІ

про членів спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 054 Соціологія
аспіранта Величковського Руслана Владиславовича
«Конструювання та відтворення соціального порядку українського суспільства в умовах медіатизації політики»
у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара,
Міністерство освіти і науки України, м. Дніпро, пр. Науки, 72,
тел. (056) 374-98-43

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1	2	3	4	5	6
1.	Ніколенко Вадим Вікторович (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, професор кафедри політології, соціології та публічного управління	доктор соціологічних наук, 22.00.01 – теорія та історія соціології, 2015, Україна	доцент (по кафедрі соціології), 2011 р., Україна	<p>1. Ніколенко, В. (2022). Чинники самореалізації та життєвого успіху особистості в сучасному суспільстві (кейс лідерів громадської думки). Український соціологічний журнал, 28, 57-67. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.26565/2077-5105-2022-28-06. Ключові слова: самореалізація, життєвий успіх, чинники самореалізації та життєвого успіху, лідери громадської думки, феноменологія, демократія, сталий розвиток.</p> <p>2. Ніколенко, В.В. (2021). Ділова людина початку XXI століття: ескіз соціально-психологічного портрету. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи, 47, 18-25. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.26565/2227-6521-2021-47-02. Ключові слова: підприємництво, ділова ініціатива, успіх, емансипаційні цінності, лідерські здібності, досяжницька мотивація, соціалізація, культурне відтворення.</p> <p>3. Ніколенко, В.В. (2021). Сутність та особливості демократії в інтерпретації А. де Токвіля. Український соціологічний журнал, 26, 39-49. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.26565/2077-5105-2021-26-04 Ключові слова: демократія, держава, свобода, освіта, влада, парадокс А. Токвіля, матеріальне благополуччя, чиновник, політичні права та свободи, середній клас, продуктивна праця, соціальна відповідальність.</p>

1	2	3	4	5	6
2.	Ходус Олена Володимирівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, професор кафедри політології, соціології та публічного управління	доктор філософських наук, 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії, 2018, Україна	доцент (по кафедрі теорії та історії соціології), 2004 р., Україна	<p>1. Stadnik, O., Bondarenko, O., Khodus, O., Ihrushko, A., Stadnik, O., Vaniushyna, O. (2023). The use of new Media in the Process of conducting Information Wars: a sociological aspect. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 13 (1, Special Is. XXXII), 47-52. (Web of Science) https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000925136500008 http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130132/papers/A_08.pdf ISSN 1804-7890 ISSN 2464-6733</p> <p>Ключові слова: new media; traditional media; mass media; mass communication; information war; mass consciousness.</p> <p>2. Boiko, V., Stadnik, A., Polovaia, N., Vaniushyna, O., Khodus, O., Ivanets, T. (2022). Using media as Weapons in Hybrid War. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 12 (2, Special Is. XXIX), 175-179. (Web of Science) https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120229/papers/A_30.pdf https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000886177900026 ISSN 1804-7890, e-ISSN 2464-6733</p> <p>Ключові слова: Hybrid war, Information space, Information weapons, Latest media, Media, Media weapons.</p> <p>3. Ходус, О.В. (2023). «Життя проміж»: простір, місце, самість в умовах полімедійної реальності. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Філософія. Педагогіка, 1 (4), 6-13 (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.54891/2786-7005-2023-1-1 Ключові слова: полімедійна реальність, соціальний простір, гібридні простори, життя проміж, нові мобільності, суб'єктивність</p>
3.	Бойко Вікторія Анатоліївна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри політології, соціології та	кандидат соціологічних наук, 22.00.01 – теорія та історія соціології, 2002 р., Україна	доцент (по кафедрі галузевої соціології), 2006 р., Україна	<p>1. Boiko, V., Pogrebna, V., Khodus, O., Dievochkina, N., Vaniushyna, O., Voroniuk, I. (2023). Problems of Ukrainian Society Information Security Under the Conditions of Martial Law. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 13 (2, Special Is. XXXVII), 44-47. (Web of Science) https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001107543900019</p>

1	2	3	4	5	6
		публічного управління			<p>http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130132/papers/A_08.pdf ISSN 1804-7890, e-ISSN 2464-6733 Ключові слова: information security; information space; mass media; Internet; new media; Ukrainian society; martial law.</p> <p>2. Boiko, V., Stadnik, A., Polovaia, N., Vaniushyna, O., Khodus, O., Ivanets, T. (2022). Using media as Weapons in Hybrid War. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 12 (2, Special Is. XXIX), 175-179. (Web of Science) https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120229/papers/A_30.pdf https://www.webof-science.com/wos/woscc/full-record/WOS:000886177900026 ISSN 1804-7890, e-ISSN 2464-6733 Ключові слова: Hybrid war, Information space, Information weapons, Latest media, Media, Media weapons.</p> <p>3. Stadnik O., Vaniushyna O., O. Khodus, Boiko V., Gaivoronska T., Dievochkina N. The Problematics of Value Orientations in the Discourse of Contemporary Ukraine. <i>Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)</i>. Vol.18, No.se1. 2025. (p.224-233). (Web of Science) RL: https://brajets.com/brajets/issue/view/59 DOI: https://doi.org/10.14571/brajets.v18.nse1.224-233 ISSN: 2316-9907 e-ISSN: 2316-9907 Ключові слова: value orientations, Ukrainian society, martial law, full-scale invasion</p>
4.	Батрименко Олег Володимирович (опонент)	Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри політології	доктор політичних наук, 23.00.02. – політичні інститути та процеси, 2013 р., Україна	професор (по кафедрі політології), 2015 р., Україна	<p>1. Батрименко, О.В. (2022). Соціально-медійна активність президента України у висвітленні російсько-української війни. Політичне життя, 4, 79-83. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.4.8. Ключові слова: соціальні медіа; Президент України; російсько-українська війна; соціальні мережі; цифрові платформи; інформаційна війна.</p> <p>2. Батрименко, О.В. (2022). Роль соціальних медіа у російсько-українській інформаційній війні. Політологічний вісник, 89, 124-132. (фахове видання, категорія Б) http://dx.doi.org/10.17721/2415-881x.2022.89.124-132 Ключові слова: інформаційна війна; Україна; РФ; наративи; соціальні медіа; платформи; дезінформація.</p>

1	2	3	4	5	6
					<p>3. Батрименко, О., Неліпа, Д. (2022). Фейк-ньюз у соціальних мережах як маніпулятивний засіб інформаційної війни. Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії, 45, 86-91. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.10.</p> <p>Ключові слова: інформаційна війна, фейкові новини, дезінформація, соціальні мережі, Інтернет, дестабілізація, мультидисциплінарність.</p>
5.	Комих Наталя Григорівна (опонент)	Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, т.в.о. завідувача кафедри психології, соціології та педагогіки	кандидат соціологічних наук, 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології, 2006 р., Україна	доцент (по кафедрі соціології), 2008 р., Україна	<p>1. Комих, Н. (2024). Дискурси соціальної пам'яті в умовах російсько-української війни: теоретико-методологічні засади дослідження. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ, 1, 94-99. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.31733/2078-3566-2024-1-94-99.</p> <p>Ключові слова: соціальна пам'ять, політика пам'яті, дискурс, війна, історична пам'ять.</p> <p>2. Комих, Н. (2024). Віртуальна реальність в житті курсанта: рефлексія за результатами дослідження. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2, 305-310. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.31733/2078-3566-2024-2-305-310.</p> <p>Ключові слова: віртуальна реальність, кіберпростір, соціалізація, Інтернет, агенти соціалізації, соціальний простір.</p> <p>3. Комих, Н.Г. (2023). Блогосфера як актор комунікативного поля війни: проблема розмитості експертності. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2, 82-89. (фахове видання, категорія Б) https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-2-82-89.</p> <p>Ключові слова: блог, блогосфери, цифрове суспільство, розмита експертність, експерт, дезінформація.</p>

Результати відкритого голосування:

«За» – 18,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

Рішення прийнято одностайно.

Головуючий

Секретар

Сергій ШЕВЦОВ

Вікторія ВЕРШИНА